

Také *na straně aktiv* mohou se vyskytovat položky pořádkové; na př. jde-li o to, vykazovati v *passivech* stále původní obnos výpůjčky, pak umořené částky vkládají se jako pořádková položka do aktiv. Také umořují-li se akcie z výročních *hrubých* výnosů a má zůstatí původní akciový kapitál v *patrnosti*, uvádí se úhrn odepsaných akcií ve výročních rozvahách v levo. (Viz o tom str. 136.)

Konečně mohou se vyskytnouti i položky pořádkové *na téže straně*, kde nalézá se hlavní položka; na př. účtovaly někdy akciové společnosti, které vydaly akcie ve měně jiné než běžné, akciový kapitál stále v téže přibližné hodnotě kursové a pozdější přískoky kursové účtovaly jako zvláštní položku pořádkovou a pod.³¹⁶)

K položkám pořádkovým náležejí i položky průběžně účtované, na př. depóty, některé rezervní fondy, jež mají vlastní své jmění zvlášť spravované, kauce úřednické a j. Depóty ne-náležejí vlastně v rozvahu jmění, poněvadž nejsou majetkem uschovatele, a účtují se vskutku někdy jen pod čarou bilance, »pro memoria«; vloží-li se přes to do aktiv rozvahy, musí se touže částkou v *passivech* vypořádati.³¹⁷) Rezervní fondy, jichž jmění je vyloučeno ze správy ostatního jmění, mají míti svou vlastní pobočnou bilanci; spojí-li se však tato bilance v jednu s hlavní bilancí, jeví se rezervní fond účtován průběžně v levo i v pravo. Kauce úřednické skládají se buď v penězích, jichž užívá se k obchodům podniku, a pak jsou uvedeny pouze na straně *passiv* rozvahy, anebo jsou dány v cenných papírech, knížkách spořitelních a j., kterých podnik nesmí užiti k svým účelům, a pak buď se účtují pouze »pod čarou« rozvahy anebo průběžně.

(*Ryze formálními položkami* v rozvaze jmění jsou také vlastně *vynovňovací položky závěrné* o akc. kapitálu, rezervních fondch a o výsledném zisku neb ztrátě. Viz o tom na str. 21.)

B. Účty čistého jmění.

1. Akciový kapitál.

Akciový kapitál tvoří prvou položku na straně *passiv*. Nebyl-li při zakládání společnosti akciový kapitál zcela splacen,

³¹⁶) Často bývá však položka *ažia* vlastních akcií rezervním fondem a nikoli pouhou položkou pořádkovou. (Viz o tom na str. 141.)

³¹⁷) *Knappe* (Bil., str. 38). — Cenné papíry v zástavu přijaté ne-účtují se zpravidla ani průběžně v bilanci, nýbrž uvádí se pouze v *aktivech* jejich *pohledávka* zástavní.

má se přes to celý úhrn akciového kapitálu³¹⁸⁾ v rozvaze uvést,³¹⁹⁾ a do aktiv se vloží jako pohledávka částky nesplacené, resp. dosud ani nežádané. Není správnou uváděti v rozvaze jenom vskutku splacený úhrn na akciový kapitál, poněvadž tím jednak nesprávný obraz o jmění společnosti se podává a po případě při větším zadlužení věc by mohla mítí důsledky nevídané,³²⁰⁾ jednak i formálně se nedopouští, kompensovati navzájem pohledávky doplteků a akciový kapitál. Pohledávky z nedoplteků akcií musí se také jako každá jiná pohledávka oceniti pro rozvalu, ale bude zřídka kdy třeba, prováděti tu odepisy, poněvadž akcionáři jsou nuceni většinou pod ztrátou celého dosud vloženého obnosu doplatiti;³²¹⁾ leč že by společnosti

³¹⁸⁾ Jset to celý *upsaný* akc. kapitál, poněvadž není možno, aby akciová společnost vznikla, aniž by akc. kapitál byl zcela upsán. — *Behrend* (Lehrb., str. 875) považuje za korektnější, klásti v rozvalu pouze akc. kapitál skutečně splacený, resp. jeho dospělé splátky. V praxi se skutečně často tak děje. — Je-li dána pro splacení části akc. kap. lhůta, která při výroční závěře již prošla, a nejsou všechny povinné splátky zapraveny, měl by se v passivěch uvést celý úhrn upsaného kapitálu, v aktivech pak mají býti uvedeny nedoplatené částky ve dvou položkách: úhrn dosud nežádaný a skutečné nedoplatky za prošlou splátku. — Do aktiv rozvahy konkursní vepíši se i nedospělé dosud nedoplatky akc. kap. (*Lehmann*, *Recht d. A. II.*, str. 600.)

³¹⁹⁾ V *pojišť. reg.* je to pojišťovněm přímo nařizeno. Také něm. obch. zák. nepřímo totéž žádá (§ 265., č. 5: »der Betrag des Grundkapitals«). — Věc by mohla nabýti významu při rozhodování, pokud má se určitá část zisku rezervnímu fondu připisovati, je-li předepsán úhrn rezervního fondu v procentech akc. kapitálu. — Náš obch. zák. však přímého předpisu v té příčině nemá. Ve stanovách může býti vytyčeno, že po splacení 25% upsané částky upisovatelé mohou býti sprostěni zbytek doplatiti, a že na složené částky mohou se po té vydati promessy nebo zatímné listy majiteli svědčící. (Obch. zák. čl. 222., č. 3, § 35. uvoz. zák. k obch. zák. a § 28. akc. reg. — *Randa II.*, str. 164.) Stane-li se tak, musí zachovati se postup při liberaci vůbec obvyklý (viz dále); toliko vydají-li se hned akcie, znějící na částky vskutku splacené, takže se osvobození od doplacení provedlo již při založení společnosti, může v passivěch bilance uvést se akciový kapitál přímo částkou vskutku splacenou. (Praxe ostatně vykládá slova o možnosti sprostěni doplatku v ten smysl, že po zaplacení 25% nastává sprostěni ipso iure. *Randa II.*, str. 164.) — Není-li uvedeného ustanovení v původních stanovách, ručí upisovatel do plného obnosu jmenovitého, po případě i do vyššího obnosu subskripčního.

³²⁰⁾ Kdyby totiž ztrátami pokleslo jmění společnosti, že by nekrylo passiv, měl by se dle bilance ohlásiti konkurs, ač předluženosti tu není, běře-li se zřetel k pohledávkám společnosti z doplteků akcií.

³²¹⁾ *Obch. zák.*, čl. 220 a 221; společnost může nedoplatené zatímné listy nebo akcie za bezúčinné prohlásiti, nové za ně vydati a zpeněžiti. (*Randa II.*, str. 125; *Reisch* a *Kreibig*, *Bil. II.*, str. 21 a j.) — Zisky tím vzniklé nejlépe zaúčtovati jest ve prospěch rezervního fondu. — Společnost může však také trvati na plném splacení upsaného obnosu. (*Randa II.*, str. 126; *Pollitzer*, *H.*, str. 225 a sl., a j.)

se velmi špatně vedlo, tak že by akcionáři splacené své částky vskutku opouštěli, a byli pochybnými dlužníky,³²²⁾ a kupců pro nově vydané zatímné listy nebylo.

Akcie při dalších emissích *nezadané* nesmějí se v aktivech rozvahy uváděti.³²³⁾ Vlastních akcií nemá společnost nabývatí a míti,³²⁴⁾ po případě mělo by se k nákupu vlastních akcií užívati pouze přirostu kmenového jmění.³²⁵⁾

Akcie lze vydávati *nad pari*, a nemusí ani ve stanovách býti příslušné ustanovení,³²⁶⁾ výnos tím vzniklý má se dle akc. reg. (§ 53., č. 2.) věnovati po úhradě výloh emissních rezervnímu fondu. Pod *pari* akcie se vydávati nesmějí.³²⁷⁾

³²²⁾ Neplatno bylo by ustanovení stanov, že se může akcionář sprostiti povinnosti doplatku dosud nesplacených upsaných obnosů vzdáním se práva na akcie. (*Randa* II., str. 165, pozn. 117.)

³²³⁾ Ostatně by byla položka tato průběžnou, leda že by šlo o emissní *až*io při zvyšování akciového kapitálu. Leč akcie při zvyšování kapitálu k subskripci nabízené, ale *vskutku* nezadané (unbegeben), nejsou právoplatnými listinami, poněvadž teprve provedenou subskripcí nabývá zvýšení právní platnosti (*Simon*, Bil., 210; *Goldschmidt*, System des Handelsr., str. 162), resp. ani jejich očekávaná hodnota jako statku hospodářského nemůže v bilanci míti významu, poněvadž je vyvážena povinnostmi společnosti vůči akcionářům (*Rehm*, str. 382). — Akc. reg. praví výslovně (§ 24), že akciový kapitál dle akcií *vskutku* emitovaných se ve stanovách uváděti má; tím je vyloučeno vkládání akcií neemitovaných do aktiv samo sebou. A *pojišť. reg.* ustanovuje (§ 53.): »Neemitovaný akc. kapitál nesmí se uváděti ani v účetní závěře, ani v jiných ohlášeních, určených pro ty, kdož se pojišťují.«

³²⁴⁾ Obch. zák. neobsahuje v té příčině zvláštního zákazu; akc. reg. (§ 32.) však připouští úplatné nabývání vlastních akcií nebo zatímných listů jen: 1. za účelem snížení akciového kapitálu (§ 18.), zachovávají-li se zákonné předpisy; 2. za účelem splacení jich z ryzího zisku ve smyslu stanov; 3. při exekuční koupi za účelem úhrady vlastních pohledávek společnosti. V případě třetím anebo propadají-li zatímné listy ve prospěch společnosti, protože upisovatel v čas nedoplatil povinného obnosu na akcii, anebo i jinak při bezúplatném nabytí akcií nebo zatímných listů, má je společnost rychle hleděti zciziti, po případě, není-li to možno, má se akciový kapitál náležitě snížit. — Něm. obch. zák. (§ 226.) zakazuje vlastních akcií pravidelným provozem obchodním nabývatí a je v zástavu bráti, leč že by šlo o příkaz kommissionářský. Zatímných listů nemají akciové společnosti ani kommissionářsky nakupovati, ani je v zástavu bráti. Ale neplatným nabytí proti těmto příkazům provedené není (§ 241., č. 3), a v § 227. se nákup vlastních akcií za účelem redukce akc. kapitálu výslovně připouští.

³²⁵⁾ *Reisch* a *Kreibitz* (Bil. u. St., II., str. 26.)

³²⁶⁾ Obch. zák. nemá o věci nijakého ustanovení. Něm. obch. zák. (§ 184) dopouští vydávání akcií *nad pari*, je-li ve stanovách připuštěno.

³²⁷⁾ Něm. obch. zák. (§ 184); obch. zák. nemá v té příčině přímého zákazu, ale theorie i praxe je v té věci jednotná, nepřipouštějíc vydávání akcií *pod pari*. Akc. reg. (§ 28, 4, § 31) vydávání akcií *pod pari* nepřipouští. (*Randa*, str. 99.)

Má-li se *akciový kapitál snížit*, jest třeba vyžádati si státního schválení příslušného *usnesení* valné hromady o změně smlouvy společenské; při provádění usnesení jest zachovávatí tytéž opatrnosti na ochranu věřitelů jako při rozchodu společnosti.³²⁸⁾ Když bylo snížení skutečně provedeno, jest třeba vyžádati si státního schválení změny *textu stanov*, jako při každé změně stanov, a po schválení dáti ji opět zapsati v rejstřík. Tento postup musí se zachovati při všech druhích snížení akciového kapitálu.³²⁹⁾

Kdy se má snížení kapitálu v účtech a v rozvaze vyznačiti, o tom se mínění různá.³³⁰⁾ Projdeme jednotlivé způsoby snížení pořadem.

³²⁸⁾ Obch. zák. (čl. 248, 243, 245) a cis. nař. z 21. června 1873, č. 114 ř. z., žádají zápis schváleného usnesení o změně smlouvy do rejstříku a ohlášení po třikráte v ustanovených časopisech, že akc. kapitál se snižuje, a zachování po té trojměsíčné lhůty čekací, než kapitál se vrací.

³²⁹⁾ *Randa* (II., str. 190 a násl.) a j. — Srovnej však Adl. Cl., č. 977. Tu (i v č. 1573) se omylně má za to, že při odepise nastávších ztrát s akc. kapitálu jde pouze o jakési »opravení«. Správně dokládá *Lehmann* (Recht d. A. II., str. 622), že neměl by pak nikdo oprávněného zájmu na věci, jemu odporovati, a nebylo by třeba pro ně zvláštních ochranných opatření, a praví dále: »Die Abschreibung raubt den Gläubigern nicht einen vorhandenen, aber einen zukünftig etwa zu erwartenden Betrag von Vermögenswerten, der für sie sonst reserviert wäre.« Věc není v rak. obch. zák. (čl. 248) dosti jasna; tu mluví se totiž o částečném vrácení (teilweise Zurückzahlung), a ne o redukci akciového kapitálu vůbec, i bylo sporno, vztahují-li se ustanovení tato na každé snížení, i když se kapitál zpět nesplácí, a také na postupné splácení akcií z výnosů podniku. — Akc. reg. výslovně (§ 18) ustanovil, že týká se věc každého snížení akciového kapitálu, toliko pro postupné splácení akciového kapitálu dány jsou předpisy zvláštní (§ 33). — V něm. obch. zák. liší se »snížení akciového kapitálu« a »amortisace akcií«; při amortisaci (§ 227) nežádá se zachování opatrnostních opatření na ochranu věřitelů daných (§ 288—290), kteráž jsou táž, jako v čl. 248 obch. zák. rak., ale dokládá se: »Jede Art der Einziehung darf, sofern sie nicht nach den für die Herabsetzung des Grundkapitales maßgebenden Vorschriften stattfindet, nur aus dem nach der jährlichen Bilanz verfügbaren Gewinn erfolgen.« — *Randa* poznamenává dále (str. 190, pozn. 139), že zákaz čl. 243 obch. zák. týká se všech plateb, které na základě bilance teprve po snížení číslice základního kapitálu jeví se přípustnými, ne tedy pouze t. ř. splátek kapitálových.

³³⁰⁾ *Staub* má za to, že tak jest třeba učiniti již po zápise snížení do rejstříku; *Ring* dovozuje, že třeba to učiniti až po lhůtě čekací jednoho roku (v Německu); *Simon* vyvozuje z § 289 něm. zák., že v účtech a v rozvaze se akciový kapitál má snížití po skutečném provedení usnesení (»erfolgte Herabsetzung«), tedy je-li snížení povahy deklaratorné, kterým nastávší ztráty se vypořádávají a společností jmění se jím nesníží, není třeba zachovati doby čekací, kdežto v opačných případech

Jde-li o snížení akc. kapitálu, aby se *nastarší ztráty* a *schodky vypořádaly*, aniž by se tedy vracela akcionářům část druhdy splacených obnosů za akcie, smí se přes to snížení provést v účtech a v bilanci teprve po prošlé lhůtě čekací, ale netřeba vyčkávat, až dojde (druhé) schválení změny textu stanov a bude v rejstříku zapsáno. Lhůta čekací se musí zachovati, poněvadž snížením akc. kapitálu poskytuje se možnost, vypláceti dividendu dříve, než minulé ztráty se uhradí, a tím se záruky věřitelům ubírá; kdežto konečného schválení změny textu stanov nelze ani vyčkávat, poněvadž v žádosti o toto schválení má se již prokázat, že snížení provedeno bylo (akc. reg., § 18., č. 3, a obdobně bude třeba si vésti i u společností, pro něž reg. neplatí), a »provést« snížení v tomto případě jinak ani nelze než účetním odepisem.³³¹⁾

Totéž platí i o snížení akc. kapitálu následkem *liberace*, t. j. osvobozením od doplatků při akciích plně nesplacených.³³²⁾

ano. (Bil., str. 215 a násl.) — *Rehm* (Bil., str. 402) praví, že má se dle něm. obch. zák. snížení vyznačiti okamžikem (prvého) zápisu jeho do rejstříku; dle akc. reg. rak. však až po provedení snížení, t. j. po zápisu (druhé) do rejstříku změněných stanov.

³³¹⁾ Účetní postup při odepisu jest tento: na účtě ztráty z let minulých, po případě na účtě ztráty a zisku, vepíše se obnos, o který se kapitál snižuje, ve prospěch a na účtě akc. kapitálu na vrub, nebo může se mezi účet ztráty a účet akc. kapitálu vsunouti účet odepisu akc. kapitálu. Tímto odepisem jest snížení »provedeno«, a nikoli snad teprve odkolkováním všech akcií na nižší obnosy. *Knappe* (Bil., str. 75) omylně tvrdí, že netřeba vyčkávat v tomto případě, až uplyne lhůta čekací, poněvadž se jím finanční stav podniku nezhoršuje, a podobně ne při snížení akc. kapitálu za účelem zvýšení rentability (aby akcie vynášely v % více a kurs jejich se zvedl), pokud se odepis provádí pouze účetně. — Sporno jest, připouští-li se i *skládání* znehodnocených akcií v akcie plné za účelem snížení akc. kapitálu. (*Lehmann*, Kom., II., str. 626 a j. je nepřipouštějí, něm. obch. zák. (§ 290) však i soudní praxe je připouštějí. Nepřipustno jest, prohlásiti za zbvavení akciového práva ty, kdož v čas staré akcie k odkolkování nebo výměně nepředložili (*Randa*, II., str. 189.) I tu účetní odepis akc. kapitálu se provede po uplynulé lhůtě čekací, a tímto odepisem je snížení provedeno. — Skládání je praktickým v těch případech, kde akcie jsou znehodnoceny a byly vydány za nejvyšší přípustný obnos. (*Staub*, k čl. 288.)

³³²⁾ Účetní odepis provede se mezi účtem akc. kapitálu a účtem pohledávek u akcionářů za nedoplatky. — Nevydají-li se při pozdějších emissích všechny akcie, jak ustanoveno bylo, a nevydané akcie se zničí, nelze vlastně mluvit o snížení akciového kapitálu, poněvadž akciový kapitál se smí klásti v rozvalu jen ve výši akcií skutečně zadaných, resp. poněvadž se nezadané akcie nesmějí klásti jako aktiva v rozvalu. Není tedy zařazení tohoto postupu mezi způsoby redukce akc. kapitálu v akc. reg. (§ 18) a u některých spisovatelů (*Randa* II., str. 191 a j.) dosti případy.

Rovněž při skupování vlastních akcií³³³) za účelem zničení jich a snížení akciového kapitálu, pokud neděje se z ryzích zisků,³³⁴) zúžuje se zárukový podklad, věřitelům v původní výši akc. kapitálu druhdy daný, a smí se provésti za týchž výhrad jako každé jiné snížení. Ale snížení je »provedeno« teprve zničením akcií a ne již jejich koupí, poněvadž mohou se po případě opět ještě zciziti.³³⁵) Odepis na účtě akcií provede se tedy teprve po zničení akcií, jež se smí ovšem státi až po prošlé lhůtě čekací; kup zaúčtuje se tudíž zatímně na vrub účtu vlastních akcií, a účet se při zničení akcií vypořádá převodem na účet akc. kapitálu.³³⁶)

Největší pozornost věnovati jest snížení akc. kapitálu za tím účelem provedenému, aby se odepsané částky *vrátily* akcionářům, poněvadž tu nejde jen o to, že se napříště budou moci vypláceti dividendy snáze, nýbrž že se přímo ubere oběžných prostředků závodu. Tu jest tedy tím spíše zachovávatí zmíněné předpisy na ochranu věřitelů dané, a nebude se směti s výplatou počítí, až po prošlé lhůtě čekací, a pak teprve provede se účetní odepis (v levo) na účtě akc. kapitálu ve prospěch účtu osobného akcionářů za odepsané akcie;³³⁷) skutečné výplaty súčtují se pak na vrub tohoto osobného účtu a ve prospěch účtu pokladního.

Vracení akciového kapitálu akcionářům může se dítí také pozvolna tím, že se *ročně* ve smyslu stanov *část výročního výnosu věnuje na úmor určitého počtu akcií*. Nejde-li o podniky, při nichž substance jmění společnosti provozem se stravuje,

³³³) Něm. obch. zák. (§ 227) dopouští amortisaci akcií skupováním jich, aniž by musilo býti příslušné ustanovení ve stanovách, ale smí se dítí jen z »pohotových« výročních bilančních zisků, pokud se neprovádí dle předpisů pro snížení akc. kapitálu platných.

³³⁴) Viz pozn. 324.

³³⁵) Tak i *Reisch* a *Kreibig* (Bil. u. St., II., str. 26); kdežto *Simon* tvrdí, že ani zaplacení koupených akcií nesmí se státi před prošlou lhůtou čekací. — Děje-li se ostatně nákup vlastních akcií za účelem snížení akc. kapitálu pouze ze zisků, není se čeho věřitelům obávati.

³³⁶) Snížení akc. kapitálu skupováním vlastních akcií a jich zničením je s výhodou, jsou-li akcie pod pari. Docílený zisk účtuje se ve prospěch rezervního fondu. Akc. regulativ je přípouští právě jen v tomto případě, a jen při postupném snižování akc. kapitálu z ryzího zisku ve smyslu stanov (§ 33, č. 2).

³³⁷) Po snížení akc. kapitálu nebudou se ovšem uváděti odepsané splacené akcie v passivěch, jako se děje při podnicích, jichž substance majetková se provozováním stravuje; má-li tudíž zůstatí původní výše akciového kapitálu v rozvaze patrna, může se odepis provésti položkou pořádkovou v aktivech. (Viz str. 130.)

jako při společnostech těžírských a pod., aneb při nichž jmění společnosti pro společnost zaniká, poněvadž se musí po uplynutí určité doby odevzdati bezplatně státu, zemi, obci a j.; je vrácení kapitálu akcionářům vlastně vyplácením mimořádného zisku (premie),³³⁸ poněvadž akcionáři dostávají za slosované a zničené akcie požitkové listy, které zakládají nárok na superdividendu a na podíl jmění při konečné likvidaci. Formální odepis akciového kapitálu se tu neprovádí, a zůstává tudíž plný akciový kapitál jako položka v passivech, a slosovaný úhrn naznačí se pouze v textu, a společnost trvá, i když všechny akcie byly slosovány.³³⁹)

Jde-li však o případ druhý, kde *stravuje se* provozováním majetková substance podniku aneb právo společnosti po určitém čase *pohasíná*, tu se v praxi provádí postupný odepis akciového kapitálu souběžně s vrácením peněz akcionářům, ač by i tu ve smyslu obch. zák. (čl. 248.) prováděti se měl odepis se všemi formálnostmi, jak je zákon žádá.³⁴⁰)

Dvojitý postup jest obvyklým. Buď se po náležitém postupném snížení akciového kapitálu v rozvaze vkládá do passiv zvláštní položka na účtě »slosovaných akcií«, která rok od roku stoupá v témž poměru, jak akciový kapitál klesá, a doplňuje se s ním tedy na původní výši,³⁴¹) anebo se zároveň s odepisem akcio-

³³⁸) *Randa* (II., str. 228).

³³⁹) *Randa* (II., str. 227) nazývá je *akciovými listy požitkovými*, na rozdíl od *věřitelských listů požitkových*, v případě v následujícím odstavci uvedeném. — *Akc. reg.* uvádí i v tomto druhém případě — méně správně — *akciové požitkové listy*. (§ 33, č. 3: »...Těmto požitkovým listům mají ve stanovách výslovně se přiřknouti práva akcií...«) (*Lehmann, Recht d. A.* II., str. 141.)

³⁴⁰) *Akc. reg.* výslovně nařídil (§ 49), že při postupném uplácení akcií z čistého zisku, potud akciový kapitál v původní výši v passivěch rozvahy státi musí, pokud jeho redukce při náležitém zachování zákonných předpisů (§ 18) nebyla provedena. *Akc. reg.* připoští postupné umořování akcií jen při podnicích, kde se substance majetková *stravuje*, nebo kde jmění záleží v právech časově omezených. — *Randa* (II., str. 225) praví: »Pokud umořování plně splacených akcií děje se z rychlých zisků, anebo z rezervních fondů k tomu určených, a nemá za účel snížení akc. kapitálu, nýbrž jen dočasné zmenšení počtu akcií (aby se zvýšily dividendy a pod.), není vázáno na nijaké ciferne hranice a není tu třeba zachovávat ochranných opatření, v zájmu věřitelů daných v čl. 243, 245, 248 obch. zák.

³⁴¹) Položka tato není v rozvaze proto, aby se provozu neubíralo potřebných prostředků, jak *Reisch a Krcibig* (II., str. 150) praví, nýbrž je při dolech na př. položkou pořádkovou, upravující na pravou míru hodnotu dolu, která v aktívěch je uvedena stále v téže výši, a při drahách je anticipací passivnou, již strádá se peníz na úhradu ztráty pro bezplatné odstoupení majetku podniku státu a j.

vého kapitálu odepisuje i rovnoměrně příslušná součást aktiv, na př. na účtě stavby dráhy, na účtě dolů a pod. V obou případech je souvztažná položka odepisu na účtě součástkovém mezi ztrátami na účtě ztráty a zisku, poněvadž odepis je vskutku provozovací ztrátou a není vzat z *ryzího* výnosu,³⁴²⁾ jako v oněch případech, kde jmění podniku se postupně neztenčuje, kde tedy súčtování odepisu po závěře účtu ztráty a zisku by se prováděti mělo.³⁴³⁾

³⁴²⁾ Tak domnívá se totiž *Reisch* a *Kreibig* i jiní, též akc. reg. (§ 33), i něm. obch. zák. (§ 227).

³⁴³⁾ Něm. obch. zák. nenařizuje zvláštních ochranných opatření pro věřitele v oněch případech úmoru akcií, kde děje se splácení ze zisků dle výročních bilancí vyplývajících (*verfügbar*); domnívá se, že stačí, je-li nutno, aby postupné umořování ve stanovách bylo vytčeno, i aby úmor děl se z výročních zisků. (§ 227, odst. 2.) — *Simon* (Bil., str. 220) pojímá slovo »*verfügbar*« jako »*liquid*«; proti němu *Staub* (Kom., str. 770), *Behrend* (Lehrb., str. 952), *Knappe* (Bil., str. 71). — Také *Reisch* a *Kreibig* (II., str. 28) považují za nevhodné opatření, že dle rak. obch. zák. při všech sníženích — tedy i z výročních výnosů prováděných — je potřebí též formální postup úmoru akcií zachovávat. — K tomu je třeba připomenouti, že mnoho záleží na tom, jak se »bilanční zisk« zjišťuje. a) Odepíše-li se pokles substance před závěrou na příslušném účtě součástkovém na vrub účtu provozovacího nebo účtu ztráty a zisku, a akciový kapitál se vloží v rozvalu zmenšen, pak je vykázán rozvalou ryzí zisk správně. Užije-li se tohoto zisku z části na dividendy, z části na úmor akcií, vytvoří se z peníze na úmor akcií užitýho rezervní fond, který se v rozvaze po úmoru akcií může vykázati buď jako zvláštní položka mimo snížený akciový kapitál, anebo vykáže se pospolu na účtě akciového kapitálu tím, že tento zůstane v původní výši, ač část byla splacena; zde zůstává jmění podniku stále na původní výši, a akcionáři budou moci při likvidaci dostati svůj kapitál podruhé. — b) Nedbá-li se poklesu substance majetkové a vykáže se v rozvaze zisk před odepisem akciového kapitálu, je nesprávně o onen pokles větším; a provede-li se pak úmor části akcií z tohoto zisku do té míry, aby se rovnal poklesu substance, a zbytek se rozdělí na dividendy, ztenčí se původní jmění o řečený pokles, ale ovšem i klesne akciový kapitál, jen že věřitelům není ztenčení původního jmění lhostejno, byť ve stanovách již předem věc byla vytčena. I tu zůstane v passivěch příštích rozvah stále celý úhrn akciového kapitálu — buď ve dvou položkách, nebo v položce jedné, — ale poněvadž je v aktivech jmění přeceněno, ve skutečnosti podnikového jmění ubývá; budouť při konečné likvidaci sice věřitelé vypořádáni, ale nebude tu jiného jmění, než co stačí právě na úhradu passiv a po případě na poslední dividendy. — c) Kdyby se uplácel akciový kapitál z bilančních přebytků, když se na úbyt substance v ní nehledělo, a splacené akcie se na účtě akciového kapitálu odepisovaly, mizely by rok od roku oběžné prostředky podniku, a záhy by se nedostávalo na výplatu dividend i splácení akcií, a nepomohla by tu ani výpůjčka, neboť vyplácely se nesprávně vysoké dividendy. — d) Odepisuje-li se správně v aktivech úbyt substance, i v passivěch akciový kapitál, shodne se výsledek s případem b).

(Místo pravidelného ročního splácní akciového kapitálu může se tvořiti z částek tomuto účelu určených zvláštní umorovací fond, který se uvede v passivech.)³⁴⁴)

Súčtování jeví se ve všech třech případech takto (látka volena táz, kterou súčtují *Reisch a Kreibig*, II., str. 150 a násl.):

a)

M. d. Ú. rozvažný 1900 (před úmorem akcií)		D.	
na ú. stavby dráhy	K 4,900.000	v ú. akc. kapitálu	K 5,000.000
na účty růz. aktiv	» 1,500.000	v účty růz. passiv	» 1,000.000
		v ú. ztráty a zisku	» 400.000
	<u>K 6,400.000</u>		<u>K 6,400.000</u>

(Původní obnos na účtě stavby byl K 5,000.000.)

Ú. rozvažný 1900 (po úmoru akcií)			
na ú. stavby dráhy	K 4,900.000	v ú. akc. kapitálu	K 4,900.000
na účty růz. aktiv	» 1,400.000	v ú. slosov. akcií	» 100.000
		v účty různých passiv	» 1,000.000
		v ú. dividendy	» 300.000
	<u>K 6,300.000</u>		<u>K 6,300.000</u>

Účet rozvažný po úplném úmoru akcií

na účet stavby dráhy	—	v ú. akc. kapitálu	—
na účty růz. aktiv	K 6,500.000	v ú. slosov. akcií	K 5,000.000
		v účty růz. passiv	» 1,000.000
		v ú. div. (poslední)	» 500.000
	<u>K 6,500.000</u>		<u>K 6,500.000</u>

(Předpokládá se, že by výroční *ryzí* výnosy stačily na úmor akcií i na dividendy.)

b)

M. d. Ú. rozvažný 1900 (před úmorem akcií)		D.	
na ú. stavby dráhy	K 5,000.000	v ú. akc. kapitálu	K 5,000.000
na účty růz. aktiv	» 1,500.000	v účty růz. passiv	» 1,000.000
		v ú. ztráty a zisku	» 500.000
	<u>K 6,500.000</u>		<u>K 6,500.000</u>

Ú. rozvažný 1900 (po úmoru akcií)			
na ú. stavby dráhy	K 5,000.000	v ú. akc. kapitálu	K 4,900.000
na různé účty aktiv	» 1,400.000	v ú. slosov. akcií	» 100.000
		v účty růz. passiv	» 1,000.000
		v ú. dividendy	» 400.000
	<u>K 6,400.000</u>		<u>K 6,400.000</u>

2. Rezervní fondy.

Rezervní fondy jsou čisté jmění, za účelem posílení závodu mimo akciový kapitál uchované. Jako akciový kapitál jsou umístěny též rezervní fondy na straně passiv rozvahy, nejsou

Ú. rozvažný po úplném úmoru akcií

na ú. stavby dráhy	K 5,000.000	v ú. akc. kapitálu	—
na účty růz. aktiv	> 1,500.000	v ú. slosov. akcií	K 5,000.000
		v účty růz. passiv	> 1,000.000
		v ú. dividendy (posl.)	> 500.000
	<u>K 6,500.000</u>		<u>K 6,500.000</u>

c) (Rozvaha 1900 před úmorem akcií byla by jako u b.)

M. d. Ú. rozvažný 1900 (po úmoru akcií)

M. d.	Ú. rozvažný 1900 (po úmoru akcií)	D.	
na ú. stavby dráhy	K 5,000.000	v ú. akc. kapitálu	K 4,900.000
na účty růz. aktiv	> 1,400.000	v účty růz. passiv	> 1,000.000
		v ú. dividendy	> 500.000
	<u>K 6,400.000</u>		<u>K 6,400.000</u>

Ú. rozvažný po úplném úmoru akcií

na ú. stavby dráhy	K 5,000.000	v ú. akc. kapitálu	—
na ú. růz. aktiv	> 1,500.000	v účty růz. passiv	K 6,000.000
		v ú. dividendy	> 500.000
	<u>K 6,500.000</u>		<u>K 6,500.000</u>

Tato rozvaha není však správná; ve skutečnosti jest *schodek* 4,500.000 K.

d) (Účet rozvažný 1900 před úmorem akcií bude jako u a.)

M. d. Ú. rozvažný 1900 (po úmoru akcií)

M. d.	Ú. rozvažný 1900 (po úmoru akcií)	D.	
na ú. stavby dráhy	K 4,900.000	v ú. akc. kapitálu	K 4,900.000
na účty růz. aktiv	> 1,400.000	v účty růz. passiv	> 1,000.000
		v ú. dividendy	> 400.000
	<u>K 6,300.000</u>		<u>K 6,300.000</u>

Účet ztráty a zisku 1900

na různé účty	K 200.000	v různé účty	K 700.000
na účet stavby	> 100.000		
na ú. rozvaž. koneč.	> 400.000		
	<u>K 700.000</u>		<u>K 700.000</u>

však passivem. Vznikají tím, že část *ryzích výročních zisků* ³⁴⁵⁾ se zdržuje, aby tím nastrádané částky byly po ruce pro příští léta, kdyby závod stihly větší ztráty, nebo aby doplniti se mohla dividenda v nepříznivých letech, aby rozšířiti se mohla zařízení

Ú. rozvažný po úplném úmoru akcií

na ú. stavby dráhy	—	v ú. akc. kapitálu	—
na účty rúz. aktiv	K 1,500.000	v účty rúz. passiv	K 1,000.000
		v ú. dividendy	> 500.000
	<u>K 1,500.000</u>		<u>K 1,500.000</u>

(Způsob *d*) má tu přednost, že jest vedle své věcné správnosti nejprostším. Ale dle rak. obch. zák. a dle akc. reg. nebyl by přípustným, poněvadž se tu v rozvaze odepisují splacené akcie, ač se formální úmor jich po úředním schválení neprovedl. Věřitelům by poskytoval největší záruky způsob *a*.)

³⁴⁴⁾ Akc. reg. (§ 33). — Položka tato jest při podnicích, kde jmění se provozem nestravuje, anebo právo provozu prodlením času nezanicá, skutečným rezervním fondem, poněvadž přiděly jeho dějí se z ryzích zisků, kdežto v opačném případě je pouhou položkou pořádkovou, upravující nadčenou hodnotu aktiv na pravou míru. — Užije-li se v prvém případě fondu tohoto později jako zisku na dividendy (tím, že se převede celý fond nebo jeho část do zisků na účet ztráty a zisku), stravuje se tím část akc. kapitálu; v druhém případě nikoli. Ve smyslu něm. obch. zák. považují *Simon* (Bil., str. 221 a násl.) a *Knappe* (Bil., str. 72) věc za nepřipustnou; *Staub* (Kom., str. 770) je opačného mínění. — Na nesprávné znění § 227. něm. obch. zák. v této věci ukázal *Rehm* (Zeitschr. f. d. Privat., sv. 28., str. 717 a sl.). (Viz též jeho článek v Monatsschr. f. H., 1904, str. 38.)

³⁴⁵⁾ Někdy účtují se ve prospěch rezervních fondů i některé výnosy běžné mezi rokem, výnosy hrubé, na př. provise při zápůjčkách hypotekárných při výplatě zápůjčky, jednou pro vždy dlužníkem zaplacená a pod., místo ve prospěch příslušného účtu těžebného (a účtu ztráty a zisku). Tím sniží se ovšem výroční ryzí zisk na úkor akcionářů, ba mohla by se v méně příznivých letech vykazovati i výsledná ztráta, ač vskutku byl výsledkem zisk. — Postup onen je vlastně správným jen tehdy, když jde buď o zadržení části výnosů zápůjček hypotekárných, tedy o *anticipaci* passivnou, která se rok od roku zmenáhla odepisuje, anebo když jde o utvoření *reservy* (anticipace) na ztráty na hypotékách, které z důvodů v minulosti založených společnost stihnou. Také úrok úhrnu rezervního fondu nemá se ve prospěch jeho připsovati; neboť tím vymykala by se dispositi valné hromady část ryzího výnosu podniku. I když je ve stanovách uvedeno, že má se úrok rezervnímu fondu co rok do určité výše připsovati, má se sčítování provésti po zjištění úhrnného čistého zisku, po závěře. Tomu nasvědčuje i historický vývoj kodifikace práva akciového v Německu. V obou návrzích akc. zákona bylo ustanovení, že rezervní fond určen jest úhradě ztráty v bilanci vykázané anebo *mimořádně stráty mezi rokem vzniklé*, ale v konečném textu zákona akc. i v obch. zák. něm. vynecháno, že smí se rezervního fondu (zákonného) užiti i na úhradu ztrát mezi rokem sběhlých, poněvadž byly obavy před nesolidním využitkováním (Zpráva kommissee, str. 26). Za to akc. regu-

podniku a j. Mimo to jsou rezervní fondy kapitálové, které vznikly *vkklady kapitálovými* akcionářů, na př. z ažia akcií při dalších emissích akcií. (Dle § 53. akc. reg. musí se emissní ažio po úhradě výloh emissních, jakož i příplatky akcionářů za povolená práva přednostní připsati ve prospěch rezervnímu fondu.)

Mají-li rezervní fondy účelu svému vyhovovati, je třeba, aby tu nejen *byly*, nýbrž aby byly i *pohotově*, když je jich třeba. Nestačí tudíž jakékoli jich umístění, nestačí mnohdy úhrada jejich v aktivech, v masse jmění vůbec,³⁴⁶⁾ nýbrž je potřebí dbáti toho, aby odpovídala jim dostatečná aktiva pohotová.³⁴⁷⁾

Dle obch. zák. není utvoření rezervního fondu při akciových společnostech obligatorním, kdežto dle akc. reg. ano.³⁴⁸⁾

lativ ustanovil pouze, »že u každé akc. společnosti má se ve stanovách zaříditi utvoření rezervního fondu na úhradu *možných ztrát*« (§ 53). — *Simon* (Bil., str. 237) míní, že se dá tvrditi, že rezervního fondu se má užití, pokud není jiného ustanovení ve stanovách, k úhradě neobvyklých ztrát a výloh.

³⁴⁶⁾ Je s podivem, jak mohlo se nařizovati v koncessních listinách některým drahám (na př. místní dráze Svitava—Polička a j.), aby »pro dotování rezervního fondu, na rozšíření staveb a ostatní investice určeného, z ustanoveného společenského kapitálu určitý obnos efektivně věnovaly.« Aby mohly dráhy tento obnos na straně passiv jako rezervní fond účtovat dvakrát — jednou pospolu v akciovém kapitálu, po druhé jako rezervní fond — musily utvořiti smyšlené aktivum a zvýšily účet stavby dráhy o řečený obnos. Takových »papírových« rezervních fondů bylo by lze utvořiti celou řadu, ale skutečný účinek není žádný. — Nesrovnalosti tyto budou snad mimo jiné odstraněny v připravovaném zákoně o účtování drah.

³⁴⁷⁾ Není proto však nutno, aby se jim věnoval určitý druh aktiv, který by účetně a po případě i skutečně od ostatního jmění byl odloučen. Rezervní fondy, jichž jmění záleží v aktivech přesně vymezených, účtují se v rozvaze tak, že v aktivech vyznačí se ona součást jmění jako majetek rezervního fondu, na př. cenné papíry rezervního fondu a pod. Ale nelze věc vykládati tak, že rezervní fond jest tu zvláštním právním subjektem; rovněž je-li ve stanovách řečeno, že rezervní fond jest *vlastnictvím* závodu, je obrat ten jen jakýmsi pleonasmem. — Akc. společenostem se ani v něm. obch. zák., ani v jiných obch. zák., ani v akc. reg. nenařizuje, která mají rezervní fondy býti umístěny. Skoro bezvýjimečně nemají v praxi rezervní fondy speciellné úhrady, nýbrž užívá se jich k běžným obchodům podniku.

³⁴⁸⁾ § 53. ustanovuje, že se musí z ročního výnosu nejméně dvacetina přiúčtovati (einzuverleiben) rezervnímu fondu, pokud nedosáhne deseti akciového kapitálu, po případě vyššího jeho dílu ve stanovách určeného. — Totéž ustanovení má něm. obch. zák. skoro doslova (§ 262.). Obligatorní rezervní fondy nařizují se akc. společenostem i v právu francouzském, italském, hollandském, belgickém, švédském a j. — *Simon* (Bil., str. 237) dělí rezervní fondy dle důvodu vzniku na zákonné, statutární a dobrovolné. — Historický původ rezervních fondů hledati jest

Závazný tento rezervní fond slouží úhradě možných ztrát.³⁴⁹⁾ Mimo tento *pošlechný* rezervní fond bývají v rozvahách rezervní fondy *speciální*, které určeny jsou buď úhradě ztrát určitého druhu, anebo jsou uchystány pro určité účely jiné, na př. na doplnění dividendy, na rozšíření staveb, na nákup nových pozemků a pod.³⁵⁰⁾ Zvláštní rezervní fondy prvního druhu bývají v bilancích pod různými jmény uváděny, na př. rezervní fond pro ztráty na běžných účtech, pro ztráty hypotekárné, pro ztráty na cenných papírech, pro ztráty na pohledávkách osobních, pro ztráty na pohledávkách směnečných, pro ztráty poklesem cen zboží atd. Není však každá položka, která se v bilancích některých společností za rezervní fond (speciální) označuje, vskutku rezervním fondem; jen ty položky znamenají rezervní fondy, které vznikly z ryzích zisků, a ne ty položky, jež vystihnouti mají ztráty na určitém druhu aktiv již nastavší (odepisy), anebo dle *pravděpodobnosti* očekávané (anticipace).³⁵¹⁾

ve snaze *rozmnožiti provozovací kapitál*, zejména za účelem rozšíření závodu. (Jäger, Aelteste Banken, str. 59, a jini). V otázkách, které státní radě francouzské r. 1818 předloženy byly za účelem vytčení zásad pro koncessování akc. spol., nalézala se i otázka: »Faut-il exiger, que les sociétés anonymes fassent chaque année une réserve sur le montant des bénéfices pour prévenir la réduction de leur capital primitif ou même pour l'accroître?« — a byla zodpověděna kladně. Pardessus, Cours de droit commercial, 5. vyd. IV., str. 471). Později považovala francouzská i německá theorie i praxe za účel rezervních fondů uhraditi neočekávané ztráty a po případě doplniti v nepříznivých letech dividendu. (Weinhagen, Keyßner, Renaud a j.) — Francouzský zákon z 24. června 1867 (čl. 36) byl prvý, který imperativně rezervní fond předepsal; pak následoval akc. zákon něm. 11. června 1870, pak belgický zákon z 18. května 1873 atd.

³⁴⁹⁾ Je-li rezervní fond vyšší, než tu ustanoveno, může se přebytku užiti na doplnění dividendy, nikoli však nad 5%; příslušné ustanovení musí býti ve stanovách, zejména i kolik se má dividendy vypláceti, i že »vyplácení této dividendy se smí díti teprve po úhradě všech bilančních ztrát společnosti,« i že emisního ažia a příplatků za přednostní práva žádným způsobem na vyplácení dividend nesmí býti užito.

³⁵⁰⁾ Zvláštní rezervní fondy tohoto druhu jest třeba lišiti od odepisných položek pořádkových, rovněž v passivěch položených; těmito se pouze upravuje přeceněná hodnota některé součásti aktiv na pravou míru a nehromadí se jimi ani nezadržuje jmění mimo původní počátečné čisté jmění, nýbrž udržuje se jmění na téže výši, kdežto speciální rezervní fondy jsou čisté jmění na *rozšíření* závodu, tedy na pořízení nových investic *mimo dosavadní zařízení* určené.

³⁵¹⁾ Na př. »rezervní fond« pro ztráty na pohledávkách může značiti pouhý odepis pořádkový, uvádějí-li se všechny pohledávky v aktivech v plné hodnotě původní, ač na některých bylo nutno provésti odepis, a tento odepis je vložen do passiv; nebo je položkou z části odepisnou,

Správný účetní postup při zřizování a dotování rezervních fondů jest ten, že teprve po zjištění výročního ryziho zisku, tedy po závěře, se příslušné přiděly rezervním fondům dějí; kdežto anticipace, odepisy a pod. provéstí se musí před závěrou účtu ztráty a zisku, na jeho vrub, má-li jednak výroční výsledek správně býti zjištěn, jednak má-li jmění podniku přesně býti v rozvaze vyčteno, a má-li obé se shodovati. Ať přiděly se dějí volným rozhodnutím valné hromady, nebo ať jsou závazny ve smyslu stanov, mají teprve po schválení závěry valnou hromadou se provéstí.³⁵²⁾

Má-li se užiti části rezervních fondů k vyčteným jich účelům, jest potřebí usnesení valné hromady, a nemají tudíž různě ztráty před závěrou přímo se odepisovati na vrub účtu rezerv-

z části vskutku rezervním fondem, pokud je mu přiděleno více, než minulé ztráty nebo dle pravděpodobnosti ztráty budoucí obnášejí. Jak opatrně si jest vésti při čtení rozvah, poučný doklad uvádí *Simon* (Bil., str. 81) o jisté akc. pojišťovně, která uváděla v rozvaze 10 různých rezerv. fondů, z nichž nebyl pravým rezervním fondem ani jediný. — Ze nejsou t. ř. »reservy« při pojišťovnách rezervními fondy, viz o tom na str. 127. Jsou však pravými rezervními fondy, kladou-li se ušetřené premie při pojištění závodu sama u sebe v rozvahu jako vlastní pojišťovací fondy. (*Rehm*, str. 562; *Simon*, str. 250 a j.). *Reisch* a *Kreibig* (II., str. 86) považují je za anticipace passivní a staví je na roveň s pensijními fondy, a žádají zejména, aby dotace jejich děly se z hrubého výnosu, t. j. na vrub účtu ztráty a zisku, a nikoli z výnosu ryziho. Dobře jim *Rehm* (ibid.) připomíná, že »nejde tu jen o škody, které se jako následek nebo průvodný zjev nynějšího provozu dají čekati«; »nebezpečí ovšem jest již nyní, ale položka tato v rozvaze není oceněním nynějšího nebezpečí ztráty, nýbrž budoucně možné *effektivně* ztráty«. — Skutečným rezervním fondem jsou však rezervní fondy pro ztráty kursové u cenných papírů, kladou-li se cenné papíry v rozvahu v ceně nabývací nebo počátečné ceně bilanční a přískok kursový se připisuje ve prospěch rezervnímu fondu pro ztráty kursové. Jsout fondy tyto uchoványmi *zisky*, byt zisky nerealizovanými.

³⁵²⁾ Naopak zase není správně, provede-li se výroční účetní závěra bez ohledu na nutné odepisy a zjistí se jakýsi »hrubý« zisk — jak se říkává — a teprve usnesením valné hromady se určují odepisy, aby se z vyúčtovaného prve výnosu uhradily. Odepisy na zařízeních podniku i na pohledávkách mají býti »přiměřeny«, t. j. pravdivy, bez nich nebyla by ta která součást majtková správně pro rozvahu oceněna, a nemůže tudíž na této skutečnosti valná hromada ničeho měniti. —

Aby kontinuita rozvah se zachovala, jest radno převod rezervního fondu z minulé rozvahy uvéstí před sloupci a připsati k němu přiděl z loňského zisku učiněný a úhrn vepsati do sloupce druhého. —

Ani úroky nemají se rezervním fondům připisovati, náležejít mezi výnosy podniku vůbec, a to i tehdy, je-li rezervnímu fondu zvláštní aktivum věnováno, na př. cenné papíry zúročitelné. — Přískoky kursové nerealizované dle zásad v oddíle VIII. a IX., 3 vyčtených vůbec neúčtujeme.

ních fondů a ve prospěch účtu ztráty a zisku. Jsou-li tedy některý rok ztráty, které se uhradití mají z rezervních fondů, provede se závěra bez ohledu na úhradu ztrát; rezervní fond zůstane v bilanci zatím nezkrácen. Teprve po usnesení valné hromady o úhradě ztráty se v novém období ztráta vypořádá, a opět se pohyb rezervního fondu v novém období v bilanci před konečným sloupcem obnosovým vyznačí.³⁵³) Tento postup jest zachovati i při rezervních fondech (dle akc. reg.) obligatorných a tedy výhradně k úhradě ztrát určených;³⁵⁴) dobrovolné rezervní fondy liší se jen tím, že účel jejich věnování může později býti změněn valnou hromadou, a to buď beze všech formalit anebo jen po změně stanov, podle toho, zda zřízení a účel těchto dobrovolných rezervních fondů byly pojaty do stanov či nikoli.

Po této stránce jest *převod zisku na nový účet*, kterýž jest rovněž rezervním fondem,³⁵⁵) výhodnějším, poněvadž nutně rozmnožuje výnosy příštího roku, a utrpěné ztráty po případě se jím vypořádají samy sebou.³⁵⁶)

Vykáže-li se ve výroční rozvaze³⁵⁷) ztráta, musí uhraditi se z rezervního fondu (všeobecného); jinak byl by rezervní fond účelu svému odcizován.³⁵⁸) Má-li tedy akciová společnost

³⁵³) Píše-li se v knihách účetních konečná bilance, prve než byla valnou hromadou schválena a než o úhradě mimořádné ztráty se usnesení stalo, musí se zříditi bilance nová, v níž se ztráta na vrub rezervního fondu odepíše, a rovněž k účtu ztráty a zisku učiní se dodatek, v němž se ztráta vypořádá. Předkládají-li se valným hromadám tištěné závěry, v nichž úhrada ztrát bývá již na vrub rezervních fondů provedena, ač jest je považovati jen za návrhy, nelze přece postup ten doporučovati.

³⁵⁴) Stan. rak.-uh. banky (čl. 102) ustanovují, aby se po úhradě 4%ní dividendy věnovalo 10% do fondu rezervního (a 2% do fondu pensijního), pokud by rezervní fond nedostoupil 20% splaceného akc. kap. Nedostává-li se ani na 4%ní dividendu, může do 4% doplněna býti z rezervního fondu, pokud by tento fond neklesl pod 10% splaceného akc. kap.

³⁵⁵) V tom souhlasí *Staub, Simon, Makower, Fuisting* a zejména *Sames* (Holdheim, Monatsschr., 1905, str. 205).

³⁵⁶) Ještě výhodnějšími jsou po této stránce t. ř. *tiché* či *skryté rezervy*, které vznikají tím, že některé součásti aktiv se vědomě nedocení, aby se skryla část výnosu. Jednání to jest ovšem nedovolené.

³⁵⁷) Ztráty, vykázané pololetní rozvahou, nemají toho významu, poněvadž o výsledcích hospodářských rozhoduje jedině *výroční závěra*. (čl. 217. obch. zák.).

³⁵⁸) Že to platí o zákonném rezervním fondu, v tom jsou za jedno: *Neukamp* (Zeitschr. f. d. g. H., str. 92 a násl.), *Behrend* (I., str. 878), *Simon* (Bil., str. 241). O statutárných rezervních fondech platí obdobně totéž (*Neukamp*, Zeitschr. f. d. ges. H., sv. 38, str. 104). Při rezervních

reservní fond povšechný, obligatorný, a vykáže se ve výroční bilanci ztráta, pro níž není speciální úhrady, má se valná hromada usnésti o úhradě této ztráty z rezervního fondu povšechného; klesne-li tím fond pod povinnou úroveň, musí z příštích výnosů na doplnění jeho věnovati se tytéž částky, jež při původním pořizování rezervního fondu byly předepsány.³⁵⁰⁾

Při zániku společnosti se rezervní fond rozdělí akcionářům, neboť náleží jim, byv utvořen ze zadržovaných zisků nebo dokonce ze vkladů kapitálových.³⁶⁰⁾

3. Výsledný zisk neb ztráta.

Oč strana aktiv rozvahy jmění akc. společnosti převyšuje stranu passiv a čistého jmění, jest výsledným ziskem, po případě oč naopak strana passiv a čistého jmění převyšuje stranu aktiv, jest výslednou ztrátou.³⁶¹⁾ Výsledný zisk jest v bilanci jednak položkou vyrovnávací, kterou vyvažují se obě její strany a jež zapadá zároveň do účtu ztráty a zisku, jednak jest položkou obsahovou, vytykajíc spolu s položkou akc. kapitálu a rezervních fondů veličinu konečného čistého jmění.³⁶²⁾

fondech dobrovolných může valná hromada jinak se rozhodnouti, po případě účel speciálních fondů změnit. Při statutárních rezervních fondch lze tak učiniti pouze po příslušné změně stanov (*Neukamp*, tamtéž; *Randa*, II., str. 176).

³⁵⁰⁾ Kdyby ztráta se neuhradila z rezervního fondu, nýbrž se převedla na příští období, nedostali by akcionáři potud dividendy vůbec, pokud ztráta nebude z výnosů uhrazena; kdežto při postupu prve uvedeném bude dividenda příštích let zkrácena o podíl, který se na doplnění rezervního fondu musí věnovati (na př. dle akc. reg. 5% ryzího zisku). — Odtud nedá se však vyvozovati, že by rezervní fondy musily zvlášť spravovány býti, resp. že by se jich nesmělo jako provozovacího kapitálu v podniku užiti. (O obdobném případě u společenstva referuje se v *Právníku*, roč. 1905, seš. II., že nedopuštěno znění stanov, aby se rezervního fondu smělo užiti k obchodování.)

³⁶⁰⁾ Dle akc. reg. smí se za trvání společnosti rezervní fond nad výši stanovami určenou rozdělit jen jako mimořádná dividenda, a to jen pokud toho stanovoy dopouštějí, jen na základě výroční bilance a jen po rozhodnutí řádné valné hromady (§ 53). Volnější jsou názory o věci v Anglii, ve Francii i v Německu. *Simon* (*Bil.*, str. 259) dovozuje, že lze dobrovolně rezervní fondy považovati za bilanční zisk i v příštích letech. — Zákonného rezervního fondu nelze jinak užiti, než k úhradě ztrát. (*Neukamp*, *Zeitschr. f. d. g. H.*, sv. 38, str. 104.)

³⁶¹⁾ Bilanci s výslednou ztrátou (*„Unterbilanz“*) třeba lišiti od bilance passivní; neboť pokud ztráta nedostoupí obnosu akc. kapitálu s rezervními fondy, potud je závod aktivním.

³⁶²⁾ Účet rozvažný konečný vykonává totiž při závěře účtů akc. společnosti i úkol účtu základního, a položka o konečném zisku jest

Jakkoli trvati jest na stanovisku, že konečná bilance jest především rozvahou *jmění*, i že jest tudíž možná v témž závodě při téže závěře pouze jediná bilance, nelze přehlédnouti, že na vykázaný »bilanční přebytek«, po případě »bilanční schodek«, mohou míti vliv jednak okolnosti mimo vlastní provoz společnosti ležící, jednak že záleží na tom, kterak oceněny byly jednotlivé součásti aktiv a passiv pro rozvalu.

V prvé příčině třeba si uvědomiti, že jako v závodě jednotlivcově má veliký význam, aby lišily se zisky mimořádné od pravidelných zisků provozovacích — prvé sčítují se přímo na účtě základním, druhé na účtě ztráty a zisku —, tak i v akciové společnosti jest nutno odlišovati zisky běžné od zisků nahodilých, zejména od zisků, značným a trvalejším vzestupem hodnot stálých zařízení podniku způsobených.³⁶³) Při akciové společnosti tyto zisky na účtě akciového kapitálu vyúčtovati nelze, poněvadž veličina akciového kapitálu je dána číslem, které zůstati musí stále totéž, ale dají se sčítovati na jiném účtě čistého jmění, totiž na účtě rezervního fondu. Poněvadž však kontinuita rozvah žádá, aby rezervní fond byl v následující rozvalu přejat v téže částce a přiděl jeho nebo úbyt aby byl v rozvaze před sloupcem výsledným vytčen, dá se věc zařídit tak, že by výsledný bilanční přírost dělil se, je-li třeba, na zisk mimořádný, který příštím rokem přiúčtuje se rezervnímu fondu,³⁶⁴) a na vlastní zisk, odpovídající výslednému zisku na účtě ztráty a zisku danému.³⁶⁵) Tímto sčítováním docílil se, že ony mimořádné zisky nebudou se jako divi-

komponendou konečného čistého jmění, která bývá při závodě jednotlivcově psána na účtě základním, majíc souvztažnou položku na účtě ztráty a zisku, a jest zároveň vyrovnávací položkou, kterou bývá při závodě jednotlivcově položka konečného čistého jmění v účtě rozvažném konečném, majíc souvztažnou položku na účtě základním. (Viz o tom na str. 21.)

³⁶³) Vzestupů a poklesů hodnot povahy přechodné a významu menšího, zejména změn jich ceny tržní, při bilancování nedbáme. (Viz o tom na str. 76 a násl.)

³⁶⁴) Nemá-li se zisk mimořádný přiúčtovati již při závěře rezervnímu fondu, musí se zřídit zvláštní účet mimořádných zisků, s něhož teprve příštím rokem převod ve prospěch účtu rezervního fondu se stane.

³⁶⁵) Tím přiblížili bychom se návrhu *Scidlerovu*, o němž na str. 61 a násl. zmínka se stala. — Budou-li v rozvaze i při té které stále součásti zařízení podniku přískoky tyto zvlášť před sloupcem vytčeny, budou tím v rozvaze jmění zcela srozumitelně vytčeny zisky mimořádné.

dendy rozdělení, aniž je třeba sestrojovati zvláštní theorii o bilancích »pro rozdělení zisku« zřizovaných.³⁶⁶⁾

O vlivu ocenění na vykazaný bilanční přebytek nebo schodek bylo podrobněji jednáno na str. 50. a násl.

Zisk výroční³⁶⁷⁾ bilanci vykazaný se zpravidla rozděluje mezi akcionáře jako *dividenda*, když se byly prve učinily nutné dle stanov přiděly do rezervního fondu, po případě když se byly dotovaly určitými částkami dobrovolné rezervní fondy a odečtla se po případě tantiěma³⁶⁸⁾ dle stanov představenstvu, úřednictvu, dozorčí radě nebo revisorům určená.³⁶⁹⁾

Konečné rozhodnutí o tantiěmě zůstaveno jest valné hromadě, byť i ve stanovách podíl její byl určen;³⁷⁰⁾ také o ostatních odměnách rozhoduje valná hromada.³⁷¹⁾

³⁶⁶⁾ Podobně jest hleděti na mimořádné ztráty s provozem podniku nesouvislé. Přejodného poklesu cen zařízení provozovacích netřeba v bilanci dbáti (viz o tom na str. 76), ústupy hodnot trvalé povahy bylo by vypořádati v novém období na vrub rezervního fondu; musila by tudíž tato ztráta v rozvaze samostatně (v levo) se vykázati, ač by jinak rozvaha končila přebytkem.

³⁶⁷⁾ Dříve rozděly některé akc. banky část dividendy již předem na základě pololetní rozvahy; ale postup ten je protizákonným a neplatným. (*Randa*, II., str. 177.) Obch. zák. (čl. 217.) mluví při dividendě zřejmě o »výroční rozvaze«. Rak.-uh. banka smí však dle stanov (§ 102) na základě pololetní bilance rozděleti 2% ní dividendu, resp. zálohu na dividendu (Abschlagsdividende), a také tak činí. (Viz výroční její zprávu za r. 1905, str. 21.)

³⁶⁸⁾ Tantiěma jest odměna ve formě podílu na zisku určená. Také může odměna tato jinak býti určena, na př. pevnou remuneračí (akc. reg. § 38). Pokud snad revisorům, po případě i jiným jmenovaným orgánům náleží tato odměna v každém případě, ať je toho roku zisk nebo ne, má se správněji účtovati na vrub účtu služného nebo povšechných výloh, nebo účtu ztráty a zisku. — Dle něm. obch. zák. vyměřuje se tantiěma, dozoré radě dle stanov náležející, teprve z té částky výročního zisku, která zbude po náležitých odepisech, po přidělech rezervních fondů a po úhradě 4% dividendy z akciového kapitálu (§ 245).

³⁶⁹⁾ Súčtování o rozdělení zisku provádí se tak, že zřídí se v novém období *účet zisku s r. min.* (na rozdíl od účtu ztráty a zisku běžného roku) a převod celého zisku z minulého roku se mu vepíše ve prospěch; na vrub se mu pak píší částky, různým účtům přidělené. Výplaty pak dějí se ve prospěch účtu pokladního a na vrub oněch účtů, kterým zisk rozdělen byl: ú. dividendy, ú. tantiěmy, ú. remunerace a pod.

³⁷⁰⁾ Dle obch. zák. (čl. 209, č. 6) má smlouva obsahovati zásady, dle nichž bilance se má zřizovati a zisk počítati i vypláceti. — Akc. reg. (§ 52) ustanovuje: »Zásady, dle nichž zisk se má počítati i vypláceti, mají ve stanovách podrobně býti uvedeny... Při rozdělení ryzího zisku musí povinný přiděl resevního fondu předcházetí (§ 53, č. 1) přede všemi ostatními přiděly.«

³⁷¹⁾ Akc. reg. (§ 38, odst. 2). — Ustanovení toto jest odůvodněno tím, že valné hromadě jest zůstaveno bilanci skoncovati (»Beschluss-

Akcionáři mají právní nárok na dividendu, jež dle bilance se jeví a valnou hromadou určena byla.³⁷²⁾ Pevný úrok se nesmí akcionářům ve stanovách vymíniti, lze však ustanoviti, že za čas přípravy podniku, než vlastní úplný provoz počne, mohou akcionářům určité úroky se vypláceti.³⁷³⁾ Mluví-li se ve stanovách o *dividendě* určitého procenta a o *superdividendě*, není tím řečeno, že dividendy se akcionářům snad zabezpečuje; věc má při akciových společnostech, kde není akcií, práv přednostních v té příčině požívajících, spíše jen význam pro *výpočty* při rozdělování zisků. Bývá totiž zvykem, ze zisku nejprve uhraditi dividendu určité výše a teprve ze zbytku počítati určitými procenty tantiemy, remunerace, přiděly dobrovolným re-

fassung über die Genehmigung der Bilanz«, akc. reg. § 50, odst. 3). — Něm. obch. zák. (§ 260) má doslova totéž ustanovení.

³⁷²⁾ *Randa* (II., str. 57, pozn. 59 a): »Byla-li dividendy dle obnosu valnou hromadou určena, stává samostatný zcizitelný nárok věřitelský, který kuponem jest repraesentován.« *Týž* (II., str. 175): »Statutární nárok na dividendu náleží k individuálním právům akcionářovým, který mu valnou hromadou nemůže býti odňat.« (Podobně *Behrend, Lehmann, Staub* a j.) — *Landesberger* praví (Staatswörterb., str. 126): »Ist im Statut die Ausschüttung der Dividende imperativ zugesichert, so erwerben die Aktionäre (resp. begünstigten Aktionärgruppen) schon durch die Feststellung u. Genehmigung der Bilanz ein unentziehbares Recht auf die Dividende, ius singulorum; in Ermangelung einer solchen Zusage erst durch den die Dividende feststellenden (»erklärenden«) Generalversammlungsbeschluss (Gläubigeranspruch?). Voraussetzung ist aber in beiden Fällen guter Glaube an das Vorhandensein eines verteilbaren Reingewinnes im Augenblicke der Entstehung des konkreten Dividendenanspruches (Einfluß von Verlusten zwischen Bilanzfeststellung und Generalversammlung)«.

³⁷³⁾ Jsou to t. ř. »Bauzinsen« (čl. 217, odst. 2. obch. zák.; § 215. něm. obch. zák. tam dodal ještě, že ve smlouvě společenské musí býti lhůta určena, kdy nejspozději přestane poskytování úroků. *Randa* (II., str. 173) praví: »... für den im Gesellschaftsvertrage kalendermäßig anzugebenden Zeitraum...«). — Nemá-li výplatou těchto úroků příští dividendy doznati újmy — a převládající mínění jest, že nemá se tento úrok uhrázovati z příští dividendy (tak *Keyßner, Simon, Randa* II., str. 176 a j.) — musí se tento úrok připočítati k hodnotě zařízení provozovacího, cena jejich se musí oň zvýšiti. Ve většině případů jest tento postup i věcně odůvodněn, neboť jsou tyto úroky, akcionářům vrácené ze zaplaceného kapitálu, výlohami financování podniku (*Simon, Bil.*, str. 378, *Rehm, Bil.*, str. 737). Jako *samostatná* položka se v aktiva však klásti nebudou. (Jinak dle italského obch. zák., v němž se v § 181 ustanovuje, že tyto úroky jako výlohy zařizovací se mají do aktiv zaúčtovati a později z přebytků amortisovati.) — Nesprávným jest důvod, že úroky za dobu přípravy směji se proto v aktiva zabráti, že o řečenou ztrátu úrokovou stojí podniková zařízení více; neboť pak by z toho mohlo následovati, že čím déle se za okolností ostatních úplně stejných stavělo, tím že vyšší je cena zařízení zbudovaných.

servním fondům a pod., a konečně zbytek rozvrhnouti na superdividendu.³⁷⁴⁾

Obyčejně se celý zisk nerozdělí, poněvadž není zvykem dividendu vyměřovati jinak než v zaokrouhlených procentech

³⁷⁴⁾ Jsou-li vydány akcie s právy přednostními toho obsahu, že vyhrazuje se jim právo na dividendu před akciemi ostatními, nezabývá se se akciím prioritním dividendu v každém případě, nýbrž předpokládá se, že bude nějaký výnos. Akc. reg. (§ 26.) ustanovil o tomto přednostním právu: 1. že prioritní akcie nesmějí býti vydány nad dvě třetiny úhrnného akc. kapitálu; 2. jejich přednostní dividendu nesmí ustanovena býti nad 5% jich nominale; 3. mají-li nedostávající se částky na tuto dividendu uhrázovati se z výnosu příštích let, smí se to státi nejvýš za posledních pět let. — Tyto schodky dividend nesmějí se klásti v rozvahu jako passiva; nejsou dluhy závodu (*Simon*, Bil., str. 428); příplatky akcionářů, aby jim jistá práva přednostní byla přičtena, pokud se jich neužije k mimořádným odepisům nebo na úhradu mimořádných ztrát, mají se připsati k rezervnímu fondu. (Něm. obch. zák. § 262., č. 3; akc. reg. § 53., č. 3.) Ale i bez těchto předpisů by se musily řečené příplatky účtovat ve prospěch rezervního fondu. (Tak i *Rehm*, Bil., str. 374.) — Dividenda bývá zabezpečena však u t. ř. garantovaných drah, kde se stát nebo země a pod. zavázaly doplatiti pro případ, že by podnik některého roku nevynesl tolik, aby určitá zaručená dividendu se mohla vypláceti. Súčtování tohoto případu děje se tím způsobem, že se na účtě ztráty a zisku doplní strana zisků o částku, kterou stát má zapůjčiti na doplnění zisku; souvztažnou položku jest vepsati na účtě garančního fondu a odtud převést do rozvahy (v levo). Tím docílí se na účtě ztráty a zisku i na účtě rozvažném zaručený výsledný zisk. V příští výroční rozvaze, až garanční příspěvek státu bude přijat a nebude-li potřebí nové státní zálohy, vykáže se státem splacený peníz za loňský rok i s dlužným úrokem jako passivum, ale zároveň musí obě vepsáno býti i v aktivech, poněvadž by jinak nevykázal se bilanční přebytek potud, pokud by zálohy státu nebyly vráceny. Položka v passivěch je pravidelným passivem a mívá název »účet státní zálohy« nebo pod.; dlužný úrok ze záloh bývá zpravidla vykazován zvlášť a je též povahy jako přechozí nedoplatený úrok. Položka v aktivech, obyčejně jako »účet garančního fondu« uváděná, jest vlastně převod ztráty z minulého roku, tedy položkou upravující hodnotu položky »akciový kapitál«. (Viz o tom na str. 153.) — Kdyby druhého roku bylo potřebí nové pomoci státní a byla z části, jak po většině bývá, splacena již mezi rokem jaksi »na účet«, psal by se úhrn všech v minulém i běžném roce hotově obdržných záloh ve výroční bilanci do passiv, jakož i všechny dlužné úroky; do aktiv by se zaúčtoval úhrn zálohy z minulého roku a celého nároku na příspěvek dle účtování za letošní rok, jakož i obojí úroky. Prvé položky jsou převody s účtu zálohy, resp. s účtu úrokové zálohy, a byly již, pokud se týče převodu loni obdržené zálohy a loňských úroků na účtě rozvažném počátečním, kdežto částky letos obdržené jsou zaúčtovány v příjmech pokladnic, a úroky letos připsané na účtě záloh úrokových, pokud se týče dlužných úroků za běžný rok; druhé položky jsou převody s účtu garančního fondu, kterýž je vlastně účtem ztrát z minulých období, a s účtu úroků subvenčních, jež byly, pokud se týče částek z minulého předevedených, již v rozvaze počátečné, kdežto částky letos příbýlé přičítají se na oba řečené účty (v levo) se souvztažnými položkami na účtě ztráty a zisku (v pravo).

aspoň na půl procenta, a tak se stává, že nerozdělený zbytek převádí se na rok příští.³⁷⁵⁾ Převod zbytku zisku z roku minulého jest rezervním fondem, liší se však od rezervních fondů tím, že příští rok po zůstavení vždy *sám sebou* formálně zaniká,

Tedy na př. takto:

a) Súčtování bez garancie státní.

M. d.	Ú. rozvažný konečný (1905)	D.
na ú. růz. aktiv	5,500.000	v ú. akc. kapitálu 5,000.000
		v ú. růz. passiv 390.000
		v ú. ztráty a zisku 110.000
	<u>5,500.000</u>	<u>5,500.000</u>

M. d.	Ú. rozvažný konečný (1906)	D.
na účty různých aktiv	5,500.000	v ú. akc. kapitálu 5,000.000
		v ú. různých passiv 360.000
		v ú. ztráty a zisku 140.000
	<u>5,500.000</u>	<u>5,500.000</u>

b) Súčtování, je-li garantována 4%ní dividenda, a prvý rok bylo státem splaceno již 90.000 K; úroky za druhý rok jsou 3.000 K; na povinný garanční příspěvek druhého roku 60.000 K bylo splaceno zatím 50.000 K.

M. d.	Ú. rozvažný konečný (r. 1905)	D.
na ú. různých aktiv	5,500.000	v ú. akc. kapitálu 5,000.000
na ú. garančního fondu	90.000	v ú. růz. passiv 390.000
		v ú. ztráty a zisku 200.000
	<u>5,590.000</u>	<u>5,590.000</u>

M. d.	Ú. rozvažný konečný (r. 1906)	D.
na ú. růz. aktiv	5,550.000	v ú. akc. kapitálu 5,000.000
na ú. garančního fondu		v ú. růz. passiv 360.000
z min. obd. 90.000		v ú. zálohy státu 140.000
nově 60.000	150.000	v ú. zál. úrokové státu 3.000
na ú. úroků garanč.	3.000	v ú. ztráty a zisku 200.000
	<u>5,703.000</u>	<u>5,703.000</u>

M. d.	Ú. garančního fondu	D.
1905		1905
na ú. ztráty a zisku	90.000	v ú. rozvaž. konečný 90.000
1906		1906
na ú. rozvaž. počát.	90.000	v ú. rozvaž. konečný 150.000
na ú. ztráty a zisku	60.000	
	<u>150.000</u>	<u>150.000</u>

zvyšuje buď ryzí výnos neb umenšuje výslednou ztrátu toho roku, do něhož byl převeden, a koncem roku po případě zase znovu vzniká. (Viz o tom str. 144.) Zejména stoupá-li rok od roku převod zisku na nový účet, stírá se jím nepokryté rezervní fond.³⁷⁶)

Ú. zálohy státu

1906		1906	
na ú. rozvaž. konečný	140.000	v ú. pokladní (za r. 1905)	90.000
	<u>140.000</u>	v ú. pokl. (zar. 1906, à cto)	50.000
			<u>140.000</u>

Ú. úroků garančních

1906		1906	
na ú. ztráty a zisku	<u>3.000</u>	v ú. rozvaž. konečný	<u>3.000</u>

Ú. zálohy úrokové státu

na ú. rozvaž. konečný	<u>3.000</u>	v ú. ztráty a zisku	<u>3.000</u>
-----------------------	--------------	---------------------	--------------

Ú. ztráty a zisku r. 1905

na účty různé	380.000	v účty různé	490.000
na ú. rozvažný konečný	200.000	v ú. garančního fondu	90.000
	<u>580.000</u>		<u>580.000</u>

Ú. ztráty a zisku r. 1906

na účty různé	370.000	v účty různé	510.000
na ú. zálohy úrokové	3.000	v ú. garančního fondu	60.000
na ú. rozvažný konečný	200.000	v ú. úroků garančních	3.000
	<u>573.000</u>		<u>573.000</u>

(*Ú. zálohy státu* je účet majetkový, kterýž súčtuje skutečný závazek vůči státu; *účet garančního fondu* je účet převodu ztráty z minulých let, který se však liší od obyčejného účtu převodu ztráty při akciových společnostech, že nevrací počátkem roku celý svůj obnos na účet ztráty a zisku, aby jej koncem období opět zvýšený přejal, nýbrž který s účtu ztráty a zisku přejímá koncem roku pouze nový přírost ztrátový, počátečný převod ztráty si ponechává — pokud ovšem se neuplatilo ničeho z poskytnuté zálohy státu zpět — aby celý úhrn převedl na stranu aktiv rozvahy a tu vyjádřil, že akc. kapitál není již plně uhrazen jměním společnosti. *Ú. garančních úroků* způsobuje převod dlužných úroků na nový účet, a platí tudíž o něm obdobně, co o účtu garančního fondu bylo řečeno. Na účte ztráty a zisku jsou totiž úroky z přijatých záloh zaúčtovány mezi ztrátami na zvláštním účtě *zálohy úrokové státu* a jsou

Ale ještě jednu věc jest třeba míti na zřeteli při vykazovaných bilančních přebycích, totiž jsou-li *likvidními*, lze-li je vskutku vypláceti, aniž by se tím značnější újma společnosti stala. Za pravidelných poměrů nezpůsobí výplata dividend nijakých nesnází provozu společnosti, poněvadž společnosti již předem se opatřují potřebnou zásobou hotových peněz nebo aktiv snadno realizovatelných, aby výplatou dividend nenastal nedostatek oběžných prostředků. Mohou však přece nastati případy, že společnost vykáže ryzí zisk, ale zisk tento nebude se moci rozděleti v penězích, po případě se nebude moci vůbec rozděleti.³⁷⁷⁾ Má proto zůstaveno býti valné hromadě, aby o dividendě se usnášela, a nemá přímo ve stanovách býti řečeno,

i v rozvaze mezi passivy pod tímto účtem uvedeny, jsouce obdobny položkám o přechozích nedoplačených úrocích. Aby však tyto úroky ztrátové nepůsobily na snížení výročního výnosu, odepisují se na účtě ztráty a zisku v pravo a převádějí se na nový účet).

Vracejí-li se později státu poskytnuté zálohy a platí-li se dlužné úroky ze záloh, odepíší se splacené částky na účtě záloh a na účtě zálohových úroků (v levo) se souvztažnou položkou na účtě pokladním (v pravo), jako při obyčejném uplácení dluhu, ale mimo to musí se uplácené částky zapsati na účtě zisku z minulého období na vrub a ve prospěch účtu garančního fondu a garančních úroků, asi podobně jako se účtuje o užití zisku z minulého období i v obyčejných případech, a jako by se účtovalo o snížení ztráty z minulého období vůbec.

³⁷⁷⁾ Účetně provádí se převod zisku tím způsobem, že zaúčtuje se zbytek tento s účtu zisku z roku minulého jako prvá položka do účtu ztráty a zisku běžného roku. Dá se však i jiným způsobem zbytek zisku z roku minulého sčítovati, totiž vyznačením jeho pouze na straně passiv konečné rozvahy, a je pak vyúčtován vskutku jako rezervní fond; ale způsob tento není obyčejným a není také správným. Převod zisku tvoří totiž součást úhrnného výročního zisku v novém roce a musí se ho užití dle předpisu stanov o rozdělení zisku. *Randa*, II.-179; Adl.-Cl., č. 1860: »... der Gewinnübertrag aus dem Vorjahre in der Rechnung des neuen Geschäftsjahres eine Einnahmepost zu bilden hat, diese Einnahmepost gerade so wie jede andere Einnahmepost zu behandeln ist und nicht der mindeste rechtliche Anhaltspunkt zu einer anderen Behandlung dieser Einnahmepost vorliegt«. — Šlo tu o pojišťovnu, a odtud vysvětluje se užívání výrazu »položka příjmová« místo »výnosová, zisková«, ale sám poj. reg. užívá těchto zastaralých obrátů.

³⁷⁸⁾ Od položky převodu zbytku zisku na nový účet třeba lišiti položku passiv »nevyplácené dividendy«, totiž obnos nepředložených dospělých kuponů vlastních akcií, kterážto částka je obyčejným passivem. — *Knauffe* omylně považuje převod zisku za skrytou rezervu (Bil., str. 83).

³⁷⁹⁾ Druhdy vyplácely společnosti dividendy i ve zboží. Někdy dávaly společnosti místo peněz bony, které později slosováním se splčely (Společ. přípravu Suezského v l. 1871—1874). Akc. společnost »Chemnitzer Baugesellschaft« uvedla jednoho roku v rozvaze přímo »nelikvidní dividendu«. (*Simon*, Bil., str. 7 a násl., str. 45). (Viz str. 100.; dále *Reisch a Krcibig*, I., 262).

že vykázaný bilanční přebytek se rozděluje jako dividenda; neboť pak má akcionář právo na efektivní podíl z vykázaného bilančního přebytku, aniž by se musil spokojiti pouhou pohledávkou, a zákonného omezení tohoto práva vzhledem k illikviditě bilančního přebytku není.³⁷⁸⁾

Končí-li obchodní rok *ztrátou*, bude bilanční strana aktiv u přirovnání s počátečním čistým jměním a passivy slabší, a vyrovnávací položka o výsledné ztrátě. v levo psaná, jest dle povahy položkou pořádkovou, odepisující s obnosu čistého jmění, v pravo naznačeného, neuhrazenou částku. V novém období převede se tato ztráta na účet ztráty a zisku jako nová položka ztrátová, pokud nebyla ztráta uhrazena jinak.³⁷⁹⁾ Jiný postup není dopuštěn, a nemůže zejména ztráta z minulého roku převést se v dalším období neuhrazena v rozvahu, aby se mohl vykázati spíše zisk.³⁸⁰⁾

³⁷⁸⁾ *Lehmann* (Recht d. A. II., str. 416). — *Akc. reg.* (§ 52.) sice uvádí, že mají zásady, dle nichž se ryzí zisk počítati a vypláceti má, ve stanovách přesně býti vytčeny, ale tím není věc spravena. — Za to obch. zák. republiky argentinské (§ 418.), Chile (§ 463.) a j. mají ustanovení, že pouze *likvidní* přebytky bilanční se smějí rozděleti. Anglická akta z r. 1862 chová podobný příkaz, který však platí pouze pro případ, že není jinakého předpisu ve stanovách. Také praxe francouzská stojí na témž stanovisku. (*Simon*, Bil., str. 8). — Pokud se nedbá, bude-li možno vykázaný zisk bilancí rozděleti, nepřislouží vlastně bilancím název »Teilungsbilanzen« (*Seidler*, str. 413, *Randa*, str. 174, *Lehmann*, *Neukamp* a j.), nýbrž spíše jen název »Gewinnbilanzen« (*Rehm*, str. 2). (Viz též str. 27.)

Od nelikvidních zisků třeba lišiti zisky *nercalisované* čili zisky pouze *početní*, na př. přískok cen cenných papírů v zásobě, kladou-li se v rozvahu v ceně denní a j. (Viz o tom na str. 143.)

³⁷⁹⁾ *Bilanci se ztrátou* nazývají někteří »podbilanci« dle něm. »Unterbilanz«. Výsledná ztráta v bilanci uvedená může tedy býti úhrnem ztrát několika období; po případě je v rozvaze vykázána ztráta, ač běžný rok byl příznivým, ale nestačil zcela na úhradu minulých ztrát, ač jmění závodu tedy od poslední rozvahy vzrostlo. A naopak může vykázati se v rozvaze zisk, byť letošní rok byl nepříznivým, na př. když byl převod zbytku zisku z minulého roku tak značný, že přesahoval letošní ztrátu.

³⁸⁰⁾ Položka výroční ztráty v bilanci nemusí znamenati, že nastala ztráta na původním kmenovém jmění (akc. kapitálu), a to tenkráté, je-li tu rezervní fond, který stačí na úhradu ztráty.